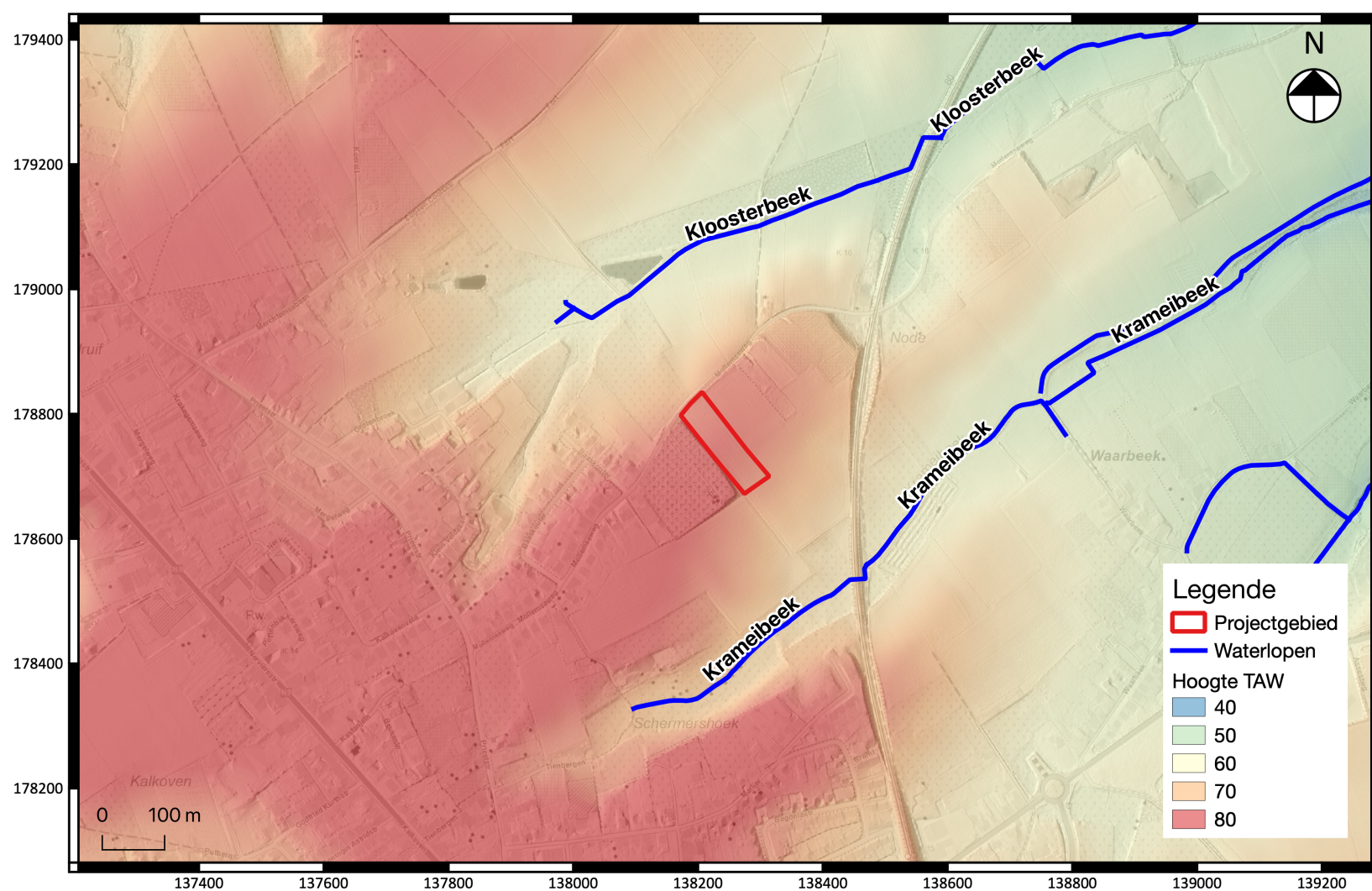

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Mollemseweg te Asse

Leslie Engels
Annelies De Raymaeker

Tienen, 2020
Studiebureau Archeologie bvba

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Mollemseweg te Asse

**Leslie Engels
Annelies De Raymaeker**

**Tienen, 2020
Studiebureau Archeologie bvba**

Colofon

Archeologienota: Het archeologisch vooronderzoek aan de Mollemseweg te Asse

Initiatiefnemer:	Gemeente Asse
Projectleiding:	Annelies De Raymaeker & Vanessa Vander Ginst
Erkend archeoloog:	Leslie Engels
Auteurs:	Leslie Engels & Annelies De Raymaeker
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2020, Studiebureau Archeologie bvba

Hoofdstuk 2 Programma van Maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

Projectcode:	2020J33
Aanleiding:	De opgemaakte archeologienota kadert in een geplande omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen met in totaal een kadastraal oppervlakte van ca. 8.209 m ² . Daarmee valt de vergunningsaanvraag binnen de aanvragen waarbij de totale oppervlakte van de kadastrale percelen 3000 m ² of meer bedraagt (Onroerendergoeddecreet van 12 juli 2013, het Onroerendergoedbesluit van 16 mei 2014 en de Code van Goede Praktijk).
Erkend archeoloog:	Leslie Engels, OE/ERK/Archeoloog/2020/00004 Studiebureau Archeologie bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00002
Actoren:	Leslie Engels & Annelies De Raymaeker
Locatie:	Asse, Mollemseweg (fig. 1.1 en 1.2) Bounding box: punt 1: x=138172, y=178672 punt 2: x=138314, y=178835 Asse, Afd.2 , Sectie B , Perceel 142p
Relevante termen²³:	Bureauonderzoek, (zand)leemstreek, vicus
Bebouwde zones:	/

²³ Thesaurus: <https://inventaris.onroerendergoed.be/thesaurus>

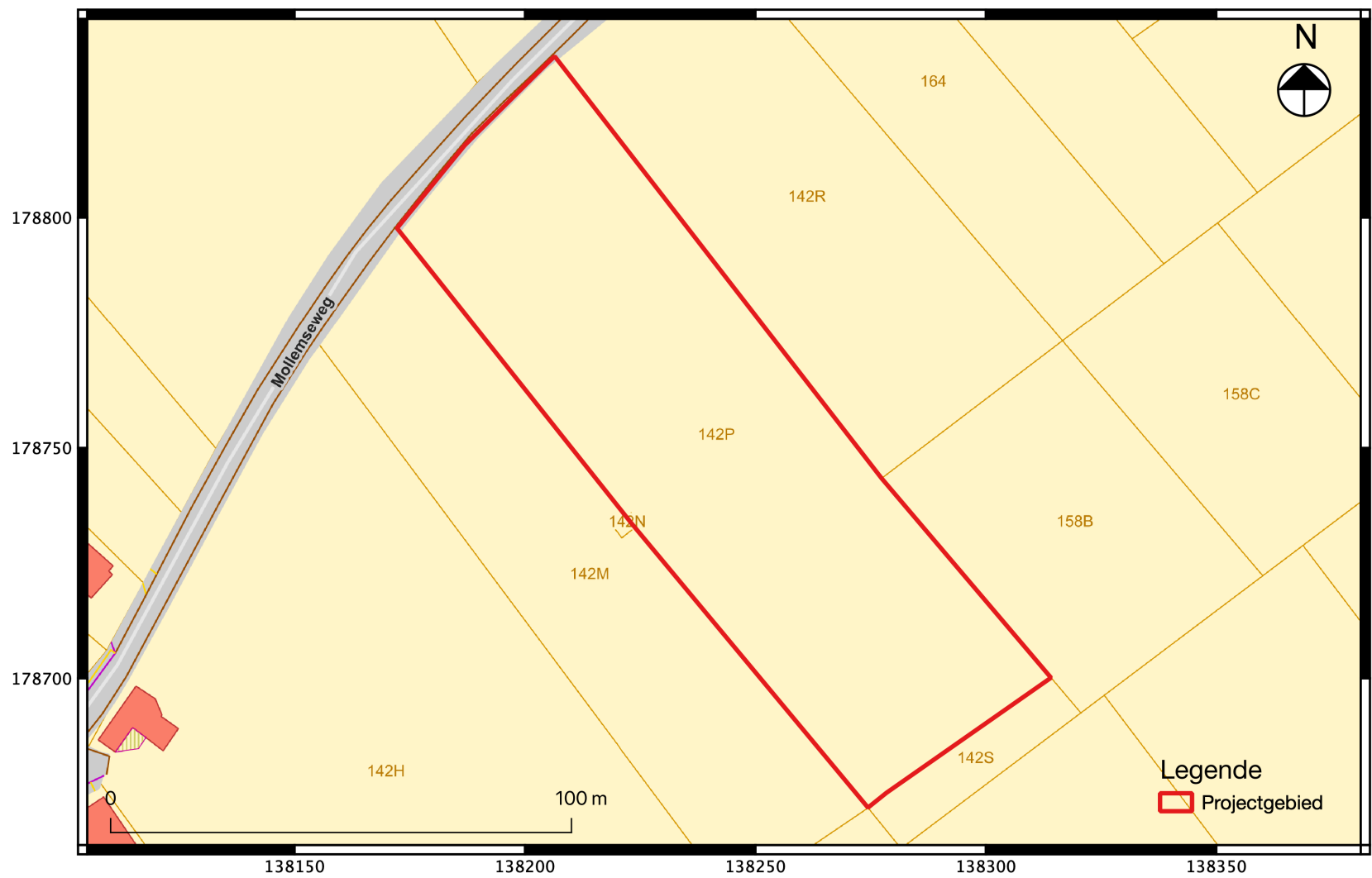

Fig. 2.1: Uittreksel van het kadasterplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

Fig. 2.2: Recente luchtfoto met daarop de huidige terreincondities aangeduid.

2.2 Gemotiveerd advies

Op basis van het tot nu toe uitgevoerde vooronderzoek – bestaande uit een bureauonderzoek – dient gewezen te worden op een noodzaak van verder archeologisch onderzoek (met ingreep in de bodem). De aan of afwezigheid van een archeologische vindplaats kan op dit moment niet met zekerheid worden aangetoond.

Op basis van het bureauonderzoek kan worden opgemaakt dat het terrein beschikt over een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen. Omwille van de weinig gunstige (paleo)landschappelijke en aardkundige *setting* wordt er geen afzonderlijk prospectietraject voor het opsporen van artefactensites uit de steentijd voorzien. Er wordt enkel een vervolgonderzoek in functie van (pre)historische sporensites voorzien in de vorm van een proefsleuvenonderzoek. Voor het karteren van dergelijke sites is namelijk een proefsleuvenonderzoek de meest accurate onderzoekstechniek voor het verkrijgen van precieze resultaten. Om de mate van (historische) bodemerosie in te schatten vormt het registreren van putwandprofielen tijdens een proefsleuvenonderzoek de meest aangewezen onderzoekstechniek. De te volgen strategie wordt beschreven in het programma van maatregelen.

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden geen volledig verstoorde zones zonder kans op relevante archeologische waarden worden vastgesteld. Twee jaar geleden werden echter op de zuidelijk helft van het terrein bomen aangeplant met een tussenafstand van 5 m. Deze zone is voorzien als **urnenbos (ca. 3800 m²)**, wat inhoudt dat er per boom 4 biologische urnen geplaatst kunnen worden. De urnen worden met de hand ingegraven en zullen max. 30 cm diep verstoren. De urnen komen vlak naast de bomen, in de bovengrond die reeds is aangetast bij het planten van de bomen. Er worden geen bijkomende of diepere verstoringen veroorzaakt. Bijgevolg is het ook niet zinvol om in deze zone verder archeologisch onderzoek uit te voeren. De rest van het terrein (**ca. 4409 m²**) wordt wel geselecteerd voor **verder onderzoek**.

Door een dringende vergunningsaanvraag en op nadrukkelijke vraag van de opdrachtgever dient het verdere vooronderzoek te worden uitgevoerd in een uitgesteld traject.

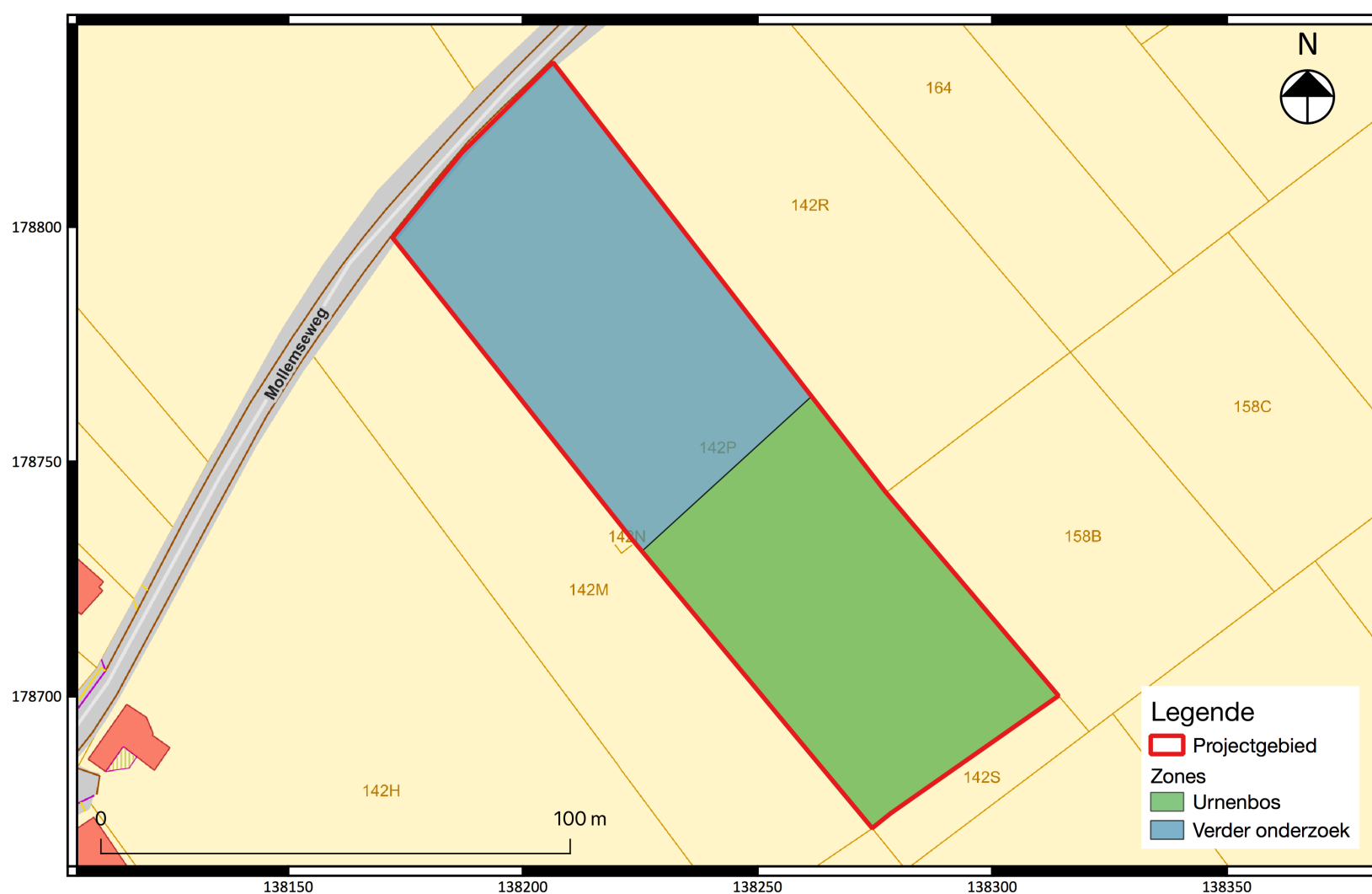

Fig. 2.3: Advieskaart

2.3 Programma van maatregelen voor een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

2.3.1 Aanleiding van het vooronderzoek²⁴

Het projectgebied is gelegen in Asse aan de Mollemseweg. De geplande werken houden de uitbreiding van de begraafplaats van Asse in. Zo zal er een parking met parkeerplaatsen in betonnen grastegels en een toegangsweg in beton aangelegd worden. Ook wordt er voorzien in groenaanleg, aanleg van paden in steenslag, aanleg van graven, grafkelders en urnengrafkelders en de aanleg van een ceremonie- en zitruimte.

In het zuiden wordt een begraafbos verder gerealiseerd. De bomen van het begraafbos werden echter reeds 2 jaar geleden aangeplant. De begravingen in deze zone zullen gebeuren in biologische urnen, die met de hand worden ingegraven. De verstoring blijft beperkt tot 30 cm diepte en de urnen worden vlak tegen de bomen geplaatst.

2.3.2 Resultaten van het bureauonderzoek

Het projectgebied is gelegen in Asse langs de Mollemseweg, ten noordoosten van het centrum van Kalkoven, op ca. 200m van de Kloosterbeek en de Kameibeek. Te Kalkoven was er al zeker bewoning aanwezig vanaf de Romeinse periode, in de vorm van een vicus. De CAI-locaties wijzen voornamelijk op de aanwezigheid van archeologische vondsten die betrekking hebben tot de Romeinse Vicus van Asse die zich ten zuidwesten van het projectgebied bevindt (ter hoogte van Kalkhoven). Deze CAI-

²⁴ Voor een gedetailleerde en met plannen geïllustreerde omschrijving van de geplande werken, zie paragraaf 1.1.3 *Beschrijving van de geplande werken*.

locaties bevinden zich echter op enige afstand van het projectgebied. In de onmiddellijke omgeving van het projectgebied werd er nog maar weinig archeologisch onderzoek uitgevoerd. Het historisch kaart- en fotomateriaal toont dat het terrein nooit bebouwd is geweest.

Op basis van het bureauonderzoek kan worden opgemaakt dat het terrein beschikt over een verhoogd potentieel voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen. Omwille van de weinig gunstige (paleo)landschappelijke en aardkundige *setting* wordt er geen afzonderlijk prospectietraject voor het opsporen van artefactensites uit de steentijd voorzien. Er geldt dus een verhoogde archeologische verwachting voor de aanwezigheid van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen. Voor het karteren van dergelijke sites is een proefsleuvenonderzoek de meest accurate onderzoekstechniek voor het verkrijgen van precieze resultaten. Deze onderzoekstechniek wordt eveneens beschreven in het programma van maatregelen.

2.3.3 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

De doelstelling van dit vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

Specifiek voor het proefsleuvenonderzoek:

De doelstelling van dit uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem betreft het formuleren van uitspraken omtrent de aan- of afwezigheid van één of meerdere archeologische vindplaatsen en de inschatting van het potentieel op archeologische kennisvermeerdering.

De volgende onderzoeksvragen zijn hierbij van belang:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Zijn er nog intacte, al dan niet begraven, (paleo)bodems aanwezig?
- In hoeverre is de bodemopbouw, zoals weergegeven op de bodemkaart, recent²⁵ verstoord?
- Zijn er archeologische sporen en/of vondstconcentraties aanwezig binnen de grenzen van het vergunningsgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in ruimte en tijd?
- Wat is de aard en de datering van de aanwezige archeologische waarden?
- Is verder archeologisch onderzoek nodig?

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek konden geen volledig verstoorde zones zonder kans op relevante archeologische waarden worden vastgesteld. De zone van het urnenbos wordt echter uitgesloten van verder onderzoek (cf. supra). In totaal wordt een zone van ca. 4409 m² geselecteerd voor verder onderzoek.

Het vooronderzoek in zijn geheel kan als volledig worden beschouwd als er voldoende informatie is gegenereerd om:

- een te bekrachtigen nota op te maken die de hoogstwaarschijnlijke afwezigheid van een archeologische site afdoende staft.
- een te bekrachtigen nota op te maken die het ontbreken van potentieel op kennisvermeerdering afdoende staft.

²⁵ Hiermee wordt de periode na de Tweede Wereldoorlog bedoeld.

- een te bekrachtigen nota op te maken die de onmogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.
- een te bekrachtigen nota op te maken die de mogelijkheid voor een behoud *in situ* staft en een plan van aanpak hiervoor biedt.

2.3.4 Onderzoeksmethode en -strategie

De keuzes van de methodes voor verder vooronderzoek en het wel/of niet uitvoeren van deze onderzoeken, worden gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief om de methode toe te passen op het terrein?

4° is het NOODZAKELIJK om deze methode toe te passen op dit terrein (ook kosten-batenanalyse)?

In eerste instantie wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek zonder ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Landschappelijk booronderzoek	Nee	Nee	Op basis van de vooropgestelde archeologische verwachting blijkt het niet noodzakelijk/nuttig om de aardkundige opbouw en de (paleo)landschappelijke gesteldheid van het terrein te verifiëren. De kans op het aantreffen van steentijdartefactensites is zeer laag. Om de mate van (historische) bodemerosie in te schatten vormt het registreren van putwandprofielen tijdens een proefsleuvenonderzoek de meest aangewezen onderzoekstechniek.
Landschappelijke profielputten	Nee	Nee	Er wordt binnen het projectgebied geen specifieke bodemkundige situatie verwacht die het graven van landschappelijke profielputten noodzakelijk maakt. Er zijn geen bijzondere verwachtingen voor het aantreffen van <i>in situ</i> bewaarde steentijdartefactensites.
Geofysisch onderzoek	Nee	Nee	Het is niet nuttig om deze methode toe te passen. Geofysisch onderzoek is niet aangewezen omdat dit geen gegevens met betrekking tot de chronologie van de eventueel gedetecteerde fenomenen kan opleveren. Deze methode is vooral nuttig op

			terreinen waar ondergrondse lineaire bodemsporen en (muurwerk)constructies met hoge graad van zekerheid worden verwacht op basis van het bureauonderzoek, wat hier niet het geval is.
Veldkartering	Nee	Nee	Het is niet nuttig om deze onderzoeksmethode toe te passen. Het is enkel nuttig om een veldkartering uit te voeren op een terrein dat doelbewust hiervoor vlakdekkend toegankelijk is gemaakt (ploegen en laten beregenen), hetgeen voor dit specifiek terrein economisch gezien onwenselijk is.

Vervolgens wordt de opportuniteit van de diverse methoden voor vooronderzoek met ingreep in de bodem afgewogen.

Methode	Mogelijk	Nuttig en noodzakelijk	Motivering
Verkennd archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Het is aangewezen om specifiek deze onderzoekstechniek aan te wenden voor het opsporen van artefactenvindplaatsen uit de steentijd, gezien het relatief beperkt destructief karakter ervan. Voor dit terrein is er echter geen hoge verwachting voor het aantreffen van artefactenvindplaatsen, waardoor dit onderzoek niet nuttig en noodzakelijk is.
Waarderend archeologisch booronderzoek	Nee	Nee	Het is aangewezen om specifiek deze onderzoekstechniek aan te wenden voor het opsporen van artefactenvindplaatsen uit de steentijd, gezien het relatief beperkt destructief karakter ervan. Voor dit terrein is er echter geen hoge verwachting voor het aantreffen van artefactenvindplaatsen, waardoor dit onderzoek niet nuttig en noodzakelijk is.
Proefputten in functie van steentijd artefactensites	Nee	Nee	Het is aangewezen om specifiek deze onderzoekstechniek aan te wenden voor het opsporen van artefactenvindplaatsen uit de steentijd, gezien het relatief beperkt destructief karakter ervan. Voor dit terrein is er echter geen hoge verwachting voor het aantreffen van artefactenvindplaatsen, waardoor dit onderzoek niet nuttig en noodzakelijk is.

Proefsleuven en/of proefputten	Nee	Ja	Voor het opsporen van (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen is een proefsleuvenonderzoek de meest accurate onderzoekstechniek voor het verkrijgen van precieze resultaten. Gezien het relatief sterk destructief karakter (ca. 12% van het archeologisch relevant niveau wordt op een representatieve wijze blootgelegd binnen de contouren van het projectgebied) wordt deze prospectietechniek enkel uitgevoerd buiten de contouren van afgebakende zones met een hoog potentieel voor de aanwezigheid van artefactenvindplaatsen uit de steentijd. Deze methode is ook nuttig/noodzakelijk indien de afgebakende zones voldoende groot zijn om kenniswinst m.b.t. (pre)historische vindplaatsen met bodemsporen te genereren aangezien door middel van proefsleuven op een snelle en efficiënte wijze (wegens een machinale aanleg) een inschatting kan worden gemaakt van de bewaringstoestand van de eventueel aanwezige archeologische waarden voor wat betreft het volledige areaal van het projectgebied.
--------------------------------------	-----	----	---

De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk *assessment* zijn beantwoord.

Op basis van bovenstaande afwegingen wordt een **vervolgonderzoek in uitgesteld traject** voorgesteld. Op basis van hogerstaande afwegingen wordt een vooronderzoek voorgesteld dat bestaat uit proefsleuven over het niet bebost gedeelte van het projectgebied. Deze zone heeft een oppervlakte van ca. 4380 m². Door de zeer strakke timing voor de aanvraag van de vergunning is het echter niet mogelijk om verder onderzoek op dit moment al uit te voeren. Het vooronderzoek wordt daarom, op uitdrukkelijke vraag van de initiatiefnemer, geadviseerd in een uitgesteld traject.

2.3.5 Onderzoekstechnieken

Proefsleuvenonderzoek

De sleuven worden aangelegd volgens de Code van Goede Praktijk versie 4.0 hoofdstuk 8.6. Omwille van de praktische reden zoals het werken evenwijdig aan de langste perceelgrens en het behalen van een correcte dekkingsgraad, wordt geopteerd voor de aanleg van vier sleuven (fig. 2.4). De sleuven zullen allemaal een noordwest-zuidoost oriëntatie hebben, evenwijdig aan de langste richting van de percelen. Omwille van praktische aspecten zoals snelheid en efficiëntie wordt geopteerd voor 2 m brede, parallelle proefsleuven met een tussenafstand die ca. 13 m bedraagt, gerekend vanuit de centrale lengte-as van de sleuven. De sleuven zullen op een tussenafstand van 13m van elkaar worden aangelegd in plaats van de standaard 15m om lege zones te vermijden binnen het projectgebied. De sleuven worden aangelegd tot op de archeologisch relevante vlakken. De dekkingsgraad van 12,5 %

volgens conventies wordt conform de Code Goede Praktijk opgesplitst in 10 % sleuven en 2,5 % kijkvensters. Indien een archeologische site wordt aangetroffen, worden extra proefsleuven en/of kijkvensters gegraven om een afbakening van de site te bekomen.

De proefsleuven en eventuele kijkvensters worden uitgegraven met een graafmachine met een tandenloze bak. Kijkvensters worden gebruikt om sporenconcentraties nader te bekijken, maar ook om schijnbaar lege zones te controleren.

Indien echter anderzijds blijkt tijdens het proefsleuvenonderzoek dat de ondergrond sterk verstoord is, kan overgeschakeld worden op proefputten in de lijn van de sleuven met een tussenafstand van ca. 5 m (of volgens het voortschrijdend inzicht van de veldwerkleider) teneinde de mogelijke verstoring (en) snel en efficiënt in kaart te brengen.

Fig. 2.4: Synthesepan met aanduiding van de voorgestelde proefsleuven.

2.3.6 Voorziene afwijkingen van de Code Goede Praktijk

Afwijkingen t.o.v. de vooropgestelde bepalingen in dit programma van maatregelen en/of de Code van Goede Praktijk worden niet onmiddellijk verwacht, maar dienen te worden gemotiveerd in het verslag van resultaten bij de nota.